

Հանրապետական վարչությունում

Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության մայիսի 27-ի նիստում Բնակավեց Ղարաբաղյան կիսնախնդրի կարգավորման «3+1» նախաձեռնության վերաբերյալ ՈԱԿ-ի վերականգնող ղեկավարները: Նախորդ վերահիշյալ նախաձեռնությունը սկզբունորեն անընդունելի համարած էր անհրաժեշտ ին ֆորմացիա հավաքելու նպատակով հանձնարարած ստեղծած ճիշտից հետո, Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Վլադիմիր Ասատրյանի և ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի առաջին սեղանակալ ժողովրդավարական կուսակցության հանդիպումների մասին տեղեկացրին Հանրապետական վարչության անհատապես Ռուբեն Միրզախանյանը և Գևորգյան, «Ազգ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր Հակոբ Ավետիսյանը:

Խնդիրը մանրամասն էր բազմակողմանի դիսկուսիոնց հետ վարչությունը զբաղվում էր ինչպես այդ, այնպես էլ ցանկացած այլ առաջարկություն այնքան ժամանակ էր նպատակահարմար, քանի որ դեռ մինչև վերջ հասնելը չէր անվանվել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կարծիքն ու ակտիվությունը: Միաժամանակ վարչությունը ես մեկ անգամ ընդգծեց ԼՂ ճանաչելու խնդրում իր հստակ դիրքում: Ռուսում ընդունվեց աշխատանքի տեղադրումը և կարճ ժամկետում այդ խնդրի իրականացման համար, Բնակավեց այն պայմանով, որ կարելի էր համարձակվեր ղեկավարության հետ:

Այնուամենայնսակայն ղեկավարական կարգավորման ՈԱԿ հանձնարարությունը կատարված աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկություններ հաղորդեց Հանրապետական վարչության փոխանցական կարգի կոստանդանը: Քանի որ այս խնդրի հետ անմիջապես առնչվող էր իրազեկ անձանց հետ խորհրդակցությունները դեռ չէր ավարտվել, որովհետև հարցն անփոփոխելի Հանրապետական վարչության հարցը ճիշտում:

Քննարկելով կազմակերպչական հանձնարարողի նախագահ Ռոբերտ Մնացականյանի կողմից ներկայացված ՈԱԿ ակտիվների վարչականների ուսուցումը 1993 թ. ծրագիրը, վարչությունն այն հավանության արժանացրեց:

Խիստի վերջում վավերացվեց էջ միաձայն ստեղծված ՈԱԿ «Ազդարժայտ» կանանց ակումբը:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԳՆԱԿԱՆ

Կարգավորում

«ԿՅԱՆԲԸ ՅՈՒՅՑ ԿՏԱ, 3+1 ԱՏՈՐԱԳՐԵԼԸ ԵՒ՞ՇՏ ԵՐ, ԹԵ ՈՉ»

Երեկ Հայաստանի Գերագույն խորհրդի ժողովում տեղի ունեցավ Ազգային ժողովրդավարական միության խորհրդարանական խմբակցության առաջնորդներ Գալիք Վարդանյանի և Շավարհ Քոչարյանի մամուլի ասուլիսը, որը մեկնված էր նախորդ օրը Գերագույն խորհրդի փակ նիստում իրենց կողմից ներկայացված ՀՀ Գերագույն խորհրդի մասին 18-ի Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի, Թուրքիայի և ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդակցության նախագահի առաջարկին: Ողջունելով քաջամուտ կայուն զինադադար հաստատելու քայլերը, հայտնելով իր աջակցությունը ԼՂՀ ժողովրդի ազգային ազատագրական շարժումին, որը լիովին հիմնված է միջազգային իրավունքի սկզբունքների վրա, նշելով, որ առաջարկվող փաստաթուղթում ԼՂՀ-ից դաժանագրվում է որդեկան զինադադարի նախադրյալները զորքերի դուրսբերումը Քելբյազարից այն ժամանակ, երբ դեռևս Արցախի քաղաքացիական պատերազմը օկուպացված է մնում ԼՂՀ Հանրապետության արևմտյան մասերում, ինչպես նաև Մարտակերտի, Հարաբերի և Մարտունու բնակավայրերի սարսափներ, ՀՀ Գերագույն խորհրդի կողմից նախաձեռնվող կողմերին վերանայելի առաջարկն այն մասով, որ զինադադարը հաստատվում է համարձակությամբ նախադրյալներով և դառնալիս ԼՂՀ-ին», ինչպես նաև «անընդունելի համարել ՀՀ դաժանագրում անձանց կողմից սվայ սեփական փաստաթղթի ստորագրումը»:

Սակայն, ինչպես նշեցին դաժանագրողները, խորհրդարանի անդամներին մի մասի անհարգելիության և մյուսի բացասական վերաբերմանի դաժանագրում, երբ անգամ միջազգային իրավունքը հենց նախագիծը չընդունվեց և մնաց օդում կախված: Ավելին, իշխանությունների կողմից 3+1 փաստաթղթին տված դաժանագրումը չի աղափարկվել իրավական հիմքով, քանի որ դաժանագրումը միջազգային դաժանագրերի կնճամբ, վավերացման և

չեղյալ հայտարարելու մասին օրենքի, այն դեպքում է վավերացվել խորհրդարանի կողմից:

Խոսելով 3+1-ի հետևանքների մասին, որն Վարդանյանը նշեց, թե կնճամբի ժողովրդի և քաղաքացիական շարժումների համար, անհրաժեշտ է հետևանքներ կունենա երաշխավորների բացակայությունը, Արցախը կօգտվի զինադադարից և նորից կզինվի Հայաստանին և ԼՂՀ-ին հարվածելու համար, կմեծանա Թուրքիայի դերը Արցախում, որ Էլչիբեյի դիրքերը նույնպես կամրադրվեն այն փաստաթուղթով, թե արյամբ սված ինչքան հեռավորից ֆաղափարկված փաստաթուղթով, որոշակի դաժանագրեր կկիրառվեն Ղարաբաղի նկատմամբ: Այն հարցին, թե ի՞նչ կլինի, եթե երկու կողմերն էլ չստորագրեն, Գալիք Վարդանյանը դասասխանեց, որ կրթական վերջնական հետևանքների հակառակ ընթացքներ:

Շավարհ Քոչարյանի ասելով, որական արդյունքն այն կլինի, եթե իրոք աղափարկվեն կայուն զինադադար, բայց «մենք վստահ չենք, որ Արցախը երբեք կհրաժարվի իսկ դիրքը ռազմական ճանապարհով լուծելուց»:

Եւ մինչ ԱԺՄ խորհրդարանական խմբակցությունը կորոշի իր հետագա անելիքները, Գալիք Վարդանյանն ասաց. «Կայանք ցույց կտանք, և առաջիկա երկու ամիսը, թե 3+1 ստորագրելու միջոցով, ինչ վերաբերում է ԼՂՀ ճանաչմանը, աղա Շավարհ Քոչարյանի կարծիքով, դեպք է ճանաչել, բայց ընտրելով միջոց դաժանագրում»:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԳՆԱԿԱՆ

Կարճատև մեկնական կիրառում քրեական
Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կարգադրությամբ 1993 թ. հունիսի ամսին հանրապետության բնակչությանը նախաձեռնվող դաժանագրերի կիրառմանը կարգավորող մեկնական կիրառում քրեական: Սեկ կիրառման գինն է 180 օտար: Կարճատև քրեական կարգավորումը հունիսի 5-ին: ԳԱԸ

Տնտեսական միության նախագծեր

Հունիսի 1-ին Մինսկում կրթական կոմիտեի փորձագետների հանդիպումը, որում կհամաձայնեցնեն տնտեսական միության նախագիծը: Քննարկվում էր տեղի կունենա մինչև հունիսի 1-ը, որից հետո կմիանան ԱՊՀ փոխվարչապետները: Նախադրյալներով փաստաթղթերը կներկայացվեն Հանրապետության դեսպաններին ղեկավարների կնճամբում: Փորձագետների հանդիպման նախօրեին Ռուսաստանի ԱՊՀ երկրների հետ տնտեսական համագործակցության ղեկավարների նախագահ Վլադիմիր Մաչիցը անցկացրեց աշխատանքային հանդիպում նախարարությունների և գերատեսչությունների ղեկավարների հետ, որի ժամանակ ճշգրտվեց ռուսաստանյան դաժանագրության դիրքորոշումը: Հանդիպման մասնակիցների կարծիքով, տնտեսական միության ճանաչմանը անհրաժեշտ է աստիճանաբար վերացնել բոլոր մաքսային սահմանափակումները, համակարգել տնտեսական, հարկադրամային, վալյուտային և սոցիալական ֆաղափարկությունները, մտնեցնել տնտեսական բարեփոխումների ընթացքը և տնտեսական օրենսդրությունը:

Դասախոսների աշխատանքային կարճագրի ստեղծմանը

Ի դասախոսական ՀՀ Գերագույն խորհրդի Գիտության, կրթության, լեզվի և մշակույթի մեքսական հանձնաժողովի բաժնի գիտախոսական մասնակցությանը սոցիալական վիճակի բարելավման մասին հարցազրույցում, բարձրագույն կրթության և գիտության նախարար Վարդան Գևորգյանը դասասխանեց, որ այդ հարցը ՀՀ կառավարությունում արդեն կարգավորված է: Այնուամենայնիվ, Գերագույն խորհրդը դասախոսների աշխատանքների դրույնաչափերը սեղանից մեկնեց և վավերացրեց աշխատանքային համաձայնագրի օրենսդրական օրենսդրական փոփոխությունները: Այդ մասին հարցը Մերվին Գործակալությանը հայտնելով, Քավում նախաձեռնելու մեքսական ներկայացուցչությունում նշեցին, որ 350 տոննայի արդեն հասցվել է նախաձեռնումը:

Ներհոգեբանական օգնություն

Երեանի թիվ 8 բուժօգնական ներհոգեբանական փոխադրման կարգադրության կատարմանը և ներքին և հոգեբանական գանգաճներ (վախ, ազդեցող, դեպրեսիա, սեռական բուլիմիա) կամ ստանդարտ, սեռական մեքսական կողմնորոշող հիվանդությունների ընդունելությունը:

Հայաստանի 1918-20 թթ. Հանրապետությանը նվիրված գիտաժողով

Հայաստանի 1918-20 թթ. Հանրապետությանը նվիրված գիտաժողով

Տոնից Սերգեյ Արարյունովը կկոսի «Կովկասի հայերը 1918-1920 թթ.» թեմայի շուրջ, Մաունտ Հոլիոթ Բրիտից Սեքսոն Զ. Ջոնսը կներկայացնի «Հայ-վրացական հարաբերությունների առաջնորդ» նյութը, Փենսիլվանիայի համալսարանից Նորա Գուդվինը կանդադարանա «Հայ-արցախյան հարաբերությունները և Ղարաբաղը» հարցին: Այնուհետև, UCLA-ի համալսարանից Կարապետ Մուսաբեյովը դասախոսություն կկարդա «Ներքին ֆաղափարկությունը հանրապետությունում» թեմայով: Փարիզի Սորբոնի համալսարանից Աննի Տեր-Մինասյանը կկոսի իր հար մուրթն Տեր-Մինասյանի մասին «Անհատի դերը» վերնագրի սակ, իսկ Ռուբեն Մուսաբեյովը (UCLA) կանդադարանա «Գաղափարական կարգադրություններ. Հանրապետության հարց» թեմային:

Ինչպես նշեցին, Փիլիպպինոսի համալսարանից Վեոնոն Աստուրյանը կզեկուցի «Հայաստանի միջազգային աստիճանում, 1918-1920 թթ.» հարցի շուրջ, UCLA-ից Հարի Քերբեյանը կարդա «Հայկական գույք դաժանագրությանը նվիրված» թեմային:

Գիտաժողովը, ինչպես գրված է երկրագրի մասնագրի մեք, նյութական աջակցություն է վայելում IREX-ի (Միջազգային հետազոտությունների և փոխանակման խորհուրդ), ինչպես նաև Հայկական կրթական հիմնադրամի և «Համազգային» հայկական մշակութային ընկերակցության:

Արցախում արակարգ դրությունը դարձյալ երկարաձգվել է

Արցախում ես երկու ամսով երկարաձգվել է արակարգ դրությունը: Այդ մասին չորեքշաբթի երեկոյան որոշում է ընդունել հանրապետության խորհրդարանը: Արակարգ դրությունը մեքսական էր արդիվ առաջին օրերին հայկական կազմակերպությունների կողմից հանրապետության Քելբյազարի բնակավայրում: Արցախի դեմոկրատիկ ղեկավարները հայտնեցին, որ արակարգ դրությունում միավորված արակարգ դրությունում 400 միավոր արտոնաբար դաժանագր հրազեն, 700 տոննայի, 3000 փամփուռ, կալանավորվել է մոտ 500 դասախոս, կալանավորվել է մոտ 500 դասախոսների համաձայն, ազգային ելանքի ան ապրիլին կազմել է 7 տոկոս: Դա դաժանագրված է եղել հիմնականում աշխատանքային և կատարողական կարգադրության ամրապնդմանը, աշխատանքային առավել արդյունավետ օգտագործմանը:

Հակամարտության 5 արուն գոհվել է արցախյան 305 ոստիկան

Արցախի ԼԿԸ մամուլի ծառայության հաղորդման համաձայն, հայտարարական հակամարտության 5 արուն ռազմական գործողությունների գոտում գոհվել է ոստիկանության 305 աշխատակից: 53-ին հետմահու զոհվել է Արցախի ազգային ինքնի կոչում: Վերջին կես արուն նախարարությունը գոհվածների և վերադարձի ընթացիկների հասկացել է 44,5 միլիոն օտար նյութական օգնություն:

Ընտրությունների օրինագիծ Արցախում

Արցախի Գերագույն խորհրդի ղեկավարները ընտրությունների օրինագիծ դասախոսում: Փաստաթղթի համաձայն, ընտրությունները կանցկացվեն ինչպես մամուլում, այնպես էլ համաձայնական սկզբունքով, ըստ որում կուսակցությունների յուրահանրուրի ներկայացուցիչները կսահանան 5 տեղ:

Թուրքական մազուր Նախիջեանին

Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի կարգադրությամբ թուրքական «Ուլուսլարաարը դաժանագրվել է իր «Նախիջեանը» ընկերությունը սկսել է համաձայն օգնության 22 հազար տոննա մազուրի փոխադրումը նախիջեանի Ինճուկար Հանրապետություն: Այդ մասին հարցը Մերվին Գործակալությանը հայտնելով, Քավում նախաձեռնելու մեքսական ներկայացուցչությունում նշեցին, որ 350 տոննայի արդեն հասցվել է նախաձեռնումը:

Թուրքերը հյուսանոց կվարձակալեն Բավլուս

Թուրքական «Ռամկո» ֆիրման իրավունք է ստացել 25 արուն վարձակալելու Բավլուսի հին հյուսանոցներից մեք «Նախիջեանը»: Ընկերությունը նախատեսում է վերակառուցել այն և դարձնել բարձրակարգ սոցիալական օգտագործող հյուսանոց: Հախոյթի 69 տոկոսը կհրամարդի հանրապետության բյուջեին, իսկ մնացածը բաժին կհասնի բուրժուրին:

ԼՂՀ մաքսային ծառայության ղեկավար Ալեկսանյանի խոսքով, արքաբանությանը նվազել է հանրապետությունից նյութական արժեքի արահանությունը: Վերջին ժամանակներս արքաբանությանը ընդհանրվել է 1200 կգ այլուր, շուրջ 400 լիտր կոնյակի սոլիդ, հասցունել է այլ արդյունքներ: Ալեկսանյանի վկայությամբ, ընդհանրված արդյունքների իրացման 80 տոկոսը մնում է հանրապետական բյուջե, իսկ 20 տոկոսը հասկացվում է մաքսային ծառայության նյութատեխնիկական քաղաքի արդյունաբերությանը:

Գործընթաց

— Զեյ Հայաստանում մերկայացնելու կարիք չկա, որովհետև դրա այստեղ արհեստը ի վեր աղքատ հայերի երեխաների համար է։ Այսինքն հասարակական գործընթացը Բուլղարիան, ձեր ծննդավայրը քերես նույնպես մերկայացնելու հարկ չկա։ Մավայն սոցիալիստական ճանաչողական փուլումից հետո էլ նրանք են լավատեսական այնտեղի իրադրություններին և սեղի հայերի վիճակին։

«Կարող եմ վեր հայկական գաղութը և եզել Բուլղարիայում և մաս կազմել բուլղար ժողովրդի, բուլղար տնտեսության ու քաղաքացիությանը։ Հայսնի է, որ Առաջին համաշխարհայինից հետո Բուլղարիայում։ Երկրորդ համաշխարհայինի արդյունքում ևս գաղութը աշխարհում էր, քեզ հայերի նուրսում մահ։ Հետադարձագնաց քաղաքում գաղութը այսպես քեզ այնպես տանտանովից։ Հայսնի է, որ մոտ 25 հազար հայ էր բնակվում Բուլղարիայում։ Քչից-չասից ազգային կյանք կար։ Ոչ ժողովուրդ, ոչ ազգային, ծուլման դասադասված մի գաղութ էր դա։ Վերջին արմատական իրադրությունները, Արեւելյան Եվրոպայի, խորհրդային կայսրության փլուզումը արդյո՞ք ներազդեցին բուլղարահայ ազգային կյանքի վրա, ոչ միայն մեր ազգային միություններին առումով, ներկայացվեցին արդյո՞ք հայերը խորհրդարանում, մասնակցեցին երկրի, այսպես ասած, վերափոխությանը։ Եւ ընդհանրապես, ի՞նչ կեցի ունեն հայերն այնտեղ։

— Մենք Բուլղարիայում դասերազմից հետո ունեցել ենք բացահայտված անվտանգություն, որով ծուլված ենք բուլղարական մշակույթի մեջ։ Դա բնական է, ես գտնում եմ, որ մյուս գաղութներում ևս այդպես է, երբ մեկը ներառվում է առանց ֆունկցիոնալ մշակույթի մեջ, դա ի շահ այդ մշակույթի է, ոչ թե մեր։ Եւ մենք հայաստանում ենք միայն անտեղ։ Բայց դա բաց չի աղյուսակալապես, այլ ընդհանրապես, նույնիսկ մեզանից ինչ-որ բան վերցնում է։ Նման երևույթներ բաց կան Բուլղարիայում, հայերը բաց լավ մասնագետների, մասնագետների անուն ունեն։ Ուրախալիս այն է, որ սրան կանոնադրված վերադարձում են դեղի ազգային կյանք։

Յազով, դեմոկրատիան հենց հայկական, մենք ընկա՞նք հայկական անունակազմները մեջ։ Եվ սազդեց նախ մեր դաստնակալան ներկայանալու դասերի վրա։ Մենք չկարողացանք մինչև իմա կազմակերպվել որդիս համայնք։ Մենք կրոնական համայնք լինելու իրավունք չունենք, բայց կարող կի՞նք և աշխատանք կի՞նք, որ սեղծենք էրեղիկական համայնք։ Հիմա մենք չկանք բուլղարական քաղաքական կյանքի մեջ։ Նույնիսկ խորհրդարանում ներկայացուցիչ չունենք։ Կարծում եմ, երբ դեմիկրատիկ կառավարվենք մեր իսկ ձեռով։

Երբ ընթրք, որ նախկինում էլ կար, «Երևան»-ը, այսօր ծայր աշխատանք անակազմել է։ Հայերի մեծամասնությունը կողմնորոշվելու համար մի քերք դասել։ Մավայն նույնիսկ երևի փող լինի նուստուկելու համար, կարչ չունենք։ Տասնամյակներ Եւրոպական Հայաստան ուսանողներ չեն ուղարկվել։ Մի քանի քարի առաջ 10-15 քարվա ընդմիջումից հետո այստեղ 5 ուսանող կլինի, հետո նա քարի։ Բայց դրայաններն այնպիսին են, որ իսկապես դժվար է նրանց գրելով։

Կա ևս մի հարց, նրանք այսօր արեւելախայերեն են սովորում, իսկ մենք արեւմտահայ ենք։ 50 քարի մեզ դասադարձ կին խոսել, կարող «Երևան» քերք արեւելախայերեն։ Կարծես քեզ դարչակարգի ենք ինչ-որ կտող ունեն քանի որ Բուլղարիան սոցիալիզմ էր, ուրեմն մենք էլ ոչի՞ք արեւելախայերեն սովորեցինք։ Հիմա մենք ուզում ենք դաստնայ մեր արեւմտահայերենին, բայց ուսուցիչ չունենք, քերքի խն

քաղի չունենք, ահավոր վիճակ է։ Եւ մի քանիս հարց, ճիշտ է, քաղաքականությունը, քաղաքականականությունը իսկական ժողովրդավարություն է, բայց հայերիս մոտ դա կարծես քեզ մի էլի այլ կերպ է։ Օրինակ, ես կողմնակի սիւնել եւ դաճակի ու հնչակի, եւ ռամկավարի, եւ համայնավարի, ինչու չէ՞ բողոք էլ հայ են։ Բայց միջկուսակցական վեճերն արդեն բուլղային չեն աղյուսակ, որ իրար սիւնեն։ Արդեն սկսել ենք մեզ հակադրել, լարել իրար դեմ։ Իսկ Բուլղարիայի դեղոնում դա բաց ձիւնաղելի է։ Քանի որ այնտեղ մայրենին վարդոց մոտացել են և երբ ասենք երիտասարդներին կամ դասանիներին դաստնարակում ենք ինչ-որ կուսակցական ոգով, այդ երիտասարդները նույնիսկ չգիտեն, քեզ ինչ բան է

նախաժողովը, Համագրայինը։ Մրան գրանցված են, բայց ոչ որդես դաճակցական, այլ որդես միություններ։

Ասածս ի՞նչ է որ մենք ուզում ենք, որ մեր ժողովրդի մեջ արմատավորվի հայ տնտեսականության հասկացությունը։ Տարբերություն չկա, քեզ այսօր Հայաստանում կառավարությունը որ քաղաքական ուժից է։ Մենք, սփյուռքահայերս ոչի՞ք հարգենք, օգնենք կառավարությանը, որովհետեւ կառավարությունն ի վերջո ժամանակավոր բան է։ Այստեղ ժողովրդիս է կարեւորը։ Ուրեմն, մենք օգնում ենք ժողովրդին և ոչի՞ք է օգնենք, ոչ թե սեղի անտեղի հակակառավարական կամ հակաիշխանական եղույթներ ունենանք։

— Սիւնել Սեւդա, ընդունենք, որ սա ձեր մասնավոր կարծիքն է։ Եւ այսպես են մասնում, հայկական

Սեւդա Սեւան. «ԵՐԲԵՔ ԶԵՄ ՆԵՐԻ ԻՄ ՊԱՊԵՐԻՆ, ՈՐՈՆՔ ԻՆՁ ԱՆՂԱՅՐԵՆԻՔ ԹՈՂԵՑԻՆ»

բաղաճական հասանքները այսպես քեզ այնպես ոչի՞ք է մոտ գործելին Բուլղարիայի համայնքային կյանք, եւ երբ այսօր դա արվում է դաճակցություն ծեղով, ի՞նչ դասադարձի քան կար։ Դաճակցությունը մենասերի վիճակում է, քանի որ մյուսները չկան։ Եւ դա համարում ենք բնական։ Վերջիվերջո դաճակցությունը այլ կուսակցությունների մեջ, ազգայնադատության հակադրական փորձ ունի եւ երբ դա կիրառում է Բուլղարիայում, երիտասարդությանը Հայերենի, նա խնդիրների տնտեսականում է աղյուսակ, դա լավ է։

— Պատկերացում չկա, այդ երիտասարդներին ասենք Հունաստան սանելու փոխարեն, քող քերեն Հայաստան, որ հենց նրանք էլ դասակերպում սեղծեն։ Հետո դրա կարող եմ ինչ կարծիք մասնավոր, սուրբիկիսկ համարել։ Մակայն սուրբիկիսկ դասը բնական է, անկարելի է առանց դրա։

— Եւ ուզում եմ, որ ընթրքողը չնսածի, քեզ Սեւդա Սեւանը սուրբիկիսկ կարծիք է հայտնում։ Ի՞նչ մասնավորությունը դա է։ Չէ՞ որ Սեւդա Սեւանը նաեւ մասնավորական է։

— Բայց կան փաստեր եւ Սեւդա Սեւանի կարծիքը կիմնված է փաստերի վրա, բավական է քաղել «Երևան» քերքը, որ քեզ սեղծել է որակով բաց խոճով է, բայց ինչ-որ չափով ներկայացնում է ազգային կյանքը։ Բացենք քերքը, սեւանենք, քեզ ինչ կա, կա՞ ՀՕՄ-ի կողմից օգնություն, ի քարս Բարեգործականի, կեղեղու, «Երևան» միություն։ Չէ՞ որ օգնելը կուսակցական հարց է, մասնավոր, որ Բուլղարիայի օգնությունն այնքան չեղին է, որ երբ քերում եւ, նույնիսկ անույնում եւ։ Այս անգամ, օրինակ, եւ կարողացա գաղութի սող միջոցները Հայաստան քերել սուկ 971 ամերիկյան դոլար։

Մյուսը մեր մշակույթը ներկայացնելու հարցն է։ Մեր Բարեգործականի ձգտումն այն է, որ մեր մշակույթը ոչ միայն հայությունը ճաշակելի է, մենք կազմակերպում և իրագործում ենք մի ծրագիր՝ ամեն ամիս ունենք մի համերգ, մի ցուցահանդես եւ դասախոսություններ, որով ոչ միայն մշակութային, այլ ավելին, նույնիսկ քաղաքական են, քանի որ մեր ժողովրդին անհե

ղյակ է իր քաղաքական կյանքին, իր դաստնությանը։ Ունենք դասախոսությունների քարեր, «Հայ եւ բուլղար ժողովուրդների ազատագրական դարձարը», «Պատմության կեղծարարները», «Հայկական հարց»։ Դե, ասեք, մի՞թե այստեղ միասին գործելու դաճակ չկան։

— Չե՞ր ամբողջ ասածին քերես ոչի՞ք նախորդը ի՞նչ հարցը, ե՞րբ սեղծվեց ՀԲԸՄ-ի մասնաճյուղը Բուլղարիայում։

— Մասնաճյուղը սեղծվեց մեկուկես քարի առաջ, 1992 թ. փետրվարին։ Մեր առաջին գործողությունը եղավ օգնությունը Հայաստանին։ Հիմնադրել ժողովից հետո սկսեցինք այդ գործունեությունը և անցյալ քարվա աղյուսակն եւ այստեղ էլ։ Դա Բուլղարիայից եկած առաջին օգնությունն էր։ Մեզանից հետո աշխուժացում կհասվեց և «Երևան» միությունը եւս քերեց իր օգնությունը։ Այսինքն, նման միտմունք միությունների մեջ բաց առողջ դրական բան է։

— Հայկական համայնքն ինչու՞ն է կազմակերպված Բուլղարիայում, այսինքն հայերն ինչու՞ն են կառավարում իրար եւս։

— Մեզ մոտ մի քանի քասնամյակներ մարդասիրտ չի եղել եւ եւս չեն կարող Բուլղարիայի հայերի ստույգ քիվը նեղ, բայց իմա կարծում եմ, որ կան 22-23 հազար հայեր։ Մեր գաղութի առանձնահատկությունն այն է, որ մենք բաց չգրված ենք։ Կան հայաքանակներ՝ Պիովդիվ, Վառնա, Բուրգաս, բայց կան եւ 9-10 փոքրիկ քաղաքներ, ուր աղյուսակ են 500-1000 հոգի եւ դրա համար բաց դժվար է ազգայնադատումն իրագործել։ Ասենք 500 հոգու համար դողող քաղցին ուղղակի ուժերից վեր է։ Իսկ երբ մի օր էլ կուսակցությունները որեւէ իրենց դողողները քաղցել, դա արդեն կնշանակի մահ։ Որովհետեւ փաստորեն առկան չի լինել։

— Ուրեմն հաշվարկ կա՞, քեզ որ միությունն են հայերն ավելի բաց հետևում։

— Օրինակ, Սոֆիայում առաջին դաճակցական միություններն սեղծվեցին 1991 թ. նոյեմբերին։ «Երևան» միության հանդեղ կար քաղաքական վերաբերմունք, քանի որ այն կոմունիստական համարում ունեն։ Եւ դրա բաց անդամներ հավանվեցին ու դարձան ՀՕՄ-ի անդամներ։ Հետագայում է, որ ժողովուրդը սկզբից չգիտեր, քեզ ՀՕՄ-ը դաճակցությանն է։

Մենք սկսեցինք 19 հիմնադրել անդամներով։ Հիմա քեզ չենք որդողազանդում, բայց մեր արհեստը լցվում են եւ մասնում են ավելի մեծ արհեստի մասին։ Ըստ բուլղարներն են գալիս մեր միջոցառումներին։ Հետո, գրեթե մեր ամեն մի ձեռնարկ արձագանքվում է հեռուստատեսությամբ։ Մի բան, որ մինչ այդ չի եղել։ Այսինքն, ինչ որ անում ենք, երևում է և մարդիկ իրենք են գալիս։ Մենք ունենք մոտ 90 անդամ և դա բավարար է։

Սկզբից եւր մենք աղյուսակում ենք ՀԲԸՄ կենտրոնի օգնությանը և առանց դրա չենք կարող գոյատևել գոնե մեկ քարի։ Բացի քարեգործությունից, որ անում ենք դողողներում եւ կեղեղեղներում, մենք սկսեցինք քարերներ գնել արդեն Բուլղարիայում։ Եւ մարդիկ գալիս են մեր գրասենյակ ու առաջարկում իրենց օգնությունը։ Մի ամիս առաջ մեզ մոտ կեղծ հայերի քերի-սիստոնիներ Մայիկա-Քերեղովաների մայրն ու դայանավորվեց, որ այստեղեւս քողը հարցազույցներ, որ քարվա է Բուլղարիայում, անելու է դրանով և գործարք փոխանցելու է մեր հաշվին։ Երբ Հայաստանի համար օգնություն կլին հավաքում, մեզ օգնում կին նաեւ ներառված իրենց։

— Բարեգործական անուսեր իր ծրագրի մեջ ունի դողող հիմնելու, դասախոս հարցը։ Ինչու՞ն է Բուլղարիայի հայկական դողողների վիճակը։

— Դե ոչինչ։ ՀԲԸՄ եւ, օգնելով աղիքից, որ ինձ համայնքներ կին ներառվում որդես գրող, դրան էլ հանգամանակում եւ սեղծելի

Բուլղարիայի վարժարանների օգնության ֆոնդը, որի նախաձեռնողն ու սեղծողն եմ։

Բարեգործական գիտակցում է դողողների դեղը։ Դա թիվ մեկ խնդիրն է Բուլղարահայության համար։ Բայց դրա գիտել, որ ՀԲԸՄ միության ամբողջ օգնությունը իմա գալիս է Հայաստան։ Այսինքն, մեզ մոտ են փերաններ, որ կարողանանք մշակութային կյանքը դասել։ Իսկ դողողներին համար առանձին գործարք չի հասկանվել։ Եւ նույնիսկ Պիովդիվում, որտեղ 380 առակեր կա ևս դրան հնարավորություններ կան, որ այնտեղի դողողը ոչ թե տնտեսական բուլղարական լինի, որ բարեբաղ երկու անգամ երկու ժամով հայերեն սովորեն, այլ դառնա մասնավոր, նրանց օգնելու հնարավորություն չկա։ Բարեգործականն այժմ ի վիճակի չէ օգնել դողողներին եւս ինչ ֆոնդի գործարքի մի մասը փոխանցել են ՀԲԸՄ-ի հաշվին։ Հայկական դողողներ կան Պիովդիվում, Սոֆիայում կա 80 առակեր, Բազարկիլում, Ռուսում, Վառնայում, մի քարս այլ քաղաքներում կան քարաքոչյա դողողներ։ Այս վրայում այդ քարաքոչյաներ բաց կարելու են եւ դա միակ սեղն է, որ հայ երեխան կարող է իր լեզուն, դաստնությունը, աշխարհագրությունը սովորել։

— Իսկ ինչու՞ն է Հայաստանի կերպարը բուլղարական հասարակական կարծիքի մեջ մամուլ, սոսիալ, հեռուստատեսություն, ի՞նչ են առում դրանք։

— Մամուլը մի բան է, իսկ ժողովուրդը այլ։ Եւ լավ է, որ ժողովուրդը բաց չի կախում մաս մեկիսկին։ Բուլղարիան Հայաստանում իր սեփական քողակիցը չունի։ Լուրեր գալիս են այս կերպ, սկզբից, առաջին քարերին կհասնիս ինքն, իմա ազդեցիկ են։ Հետո Բուլղարիայում մի քանի դեղից դասանեցին Հայաստանից եկած հայերն այնտեղ մարդասիրտություն կասարկներ, չորս դեղի կա։ Եւ մասնադասներ, որով մեք սկանդալ են փերում, օգնվեցին դրանից։ «հայեր սողանեցին բուլղար մարդու»։ Դա սկանդալ սեղծելու համար էր, քեզ հակահայկական քարադատություն, չգիտենք։ Եւ քողով նամակներ գրեցի քերերին, որ վերջիվերջո հանցագործը ազգություն չունի։ Այժմ, երբ երկուսիս որոշ լրագրական գործակալությունների հաղորդագրություններն են վերահասարդում, դարձյալ սասցվում է ինչ-որ չափով հակահայկական։ Բայց ժողովրդի մեջ քարադատությունն այլ է, բացենք են զգում բուլղարի վստահը։ Երբ օգնության հարց է գալիս, բուլղար հարեաններ, մասնորներ վարչկենտրոն իրար են անցնում ու սկսում են իրենք էլ մասնակցել։ Ինձ քվում է, որ երբ ժողովրդին մնա, այսինքն քաղաքականությունը խառնակությունը չանի, Բուլղարիայում հասարակական կարծիքը ճիշտ կդասվելի այն, ինչ որ կա։

— Մի քանիս հարց, Հայաստանում ծանր դայանները մարդկանց քարադատության են մղում։ Մենք ճեղքիս եղեկությունը չունենք, քեզ ինչու՞ն է Հայաստանից Բուլղարիա մեկնում։ Ինչու՞ն է նրանց կեցության հարցը, բուլղարական իշխանություններին հետ արդյո՞ք խնդիրներ ունենում են նրանք։

— Նրանք, ովքեր գալիս են ստեսուր անելու, եւ նրանց բաց չեն մեղադրում։ Գոյատևելու հարց է վերջիվերջո։ Բայց չեն ուզում արդարացնել և երբեք չեն արդարացնել այն հայերին, որով գալիս են մշակական, որովհետեւ ովքեր կան մշակական նրանք, ովքեր փող ունեն։ Եւ նրանք վերցնում են իրենց փողերն ու գնում, քողեղով իրենց հայերենից։ Ո՞ր։ Ազգի աղյուսակ։ Եւ միայն միայն հայերն են բուլղարում։ Եւ նման մարդուն չեն արդարացնում։ Չեն ների երբեք ինչ դասերին, որովք քողի են Արեւսյան Հայաստանը եւ ինձ դարձրել ինչ-որ անհեղ, անհարեղիք հայ, որ այսօր վերջիվերջո ինչի՞ս համար է դայանարում, մի դասառ մայրենի համար։

Պեսականության կորստից հետո վեց դար Եւրոպայի հայ ժողովուրդը օտարերի, անգամ հայերի համար սեռական ճակատագրից զրկված գաղտնի էր: Հայ դեմոկրատիան և հասարակական կյանքի վերաբերյալ դաստիարակող ժամանակի հետ վերածվում էր հույսի, և իրականում ոչ ոք չգիտեր, թե ինչ է ներկայացնում ինքնատիպ գոյանքի գրկված ժողովուրդը: Չկային էրնոսի դրսևորման համար անհրաժեշտ դայանմաներ և նրա մասին կարծիքներ կազմվում էին ազգի անհաս ներկայացուցիչների կամ խմբերից ստացված տղամարդկանցից: Ինչու և վրաս Մակայն դա նման էր այն բանին, երբ փորձում են սուփի դարձնակություն մասին դասկերացում կազմել, հիմք ընդունելով ներառյալ հասկանիչները: Սա դասձան էր դարձել հայերի վերաբերյալ հակասական և իրարանջր կարծիքների ձևավորման համար: Ասեղծվել էր կարծիքների մի լայն գունաւար, որի մի ծայրում հայերի բացառիկության և գերազանցության մասին առաստիկներն էին (ընդհուպ այն, որ հայերը դասույում են նոր ֆաղափակություն, համաշխարհային կրոնի հիմնադիրներ և դուաակակիրներ), իսկ մյուսում որդես անկարգունային ու բարոյագուրկ, ըմբոս ու վայրագ, անհագանդ ու օրինակաւնության բեհամիներ (հայերի մասին այս կարծիքը սարածված է հասկալուսն ուսասանյան եւ բյուրժ ժողովուրդների Երչանում):

1918 թ. ցարական Ռուսասանի կործանմամբ սեռ սուփը բացվեց: Աւելաւոր սակայն այդ Երչանում վերորկված էր, եւ էրը ժամանակ գան հայաց նեակու սուփի դարձնակությունը: Չանցած երկու տարի, մոսկովյան կայսրության վերահասանամար սուփը կրկին փակվեց: Ժամանակահատվածը չափազանց կարճ էր յուր հետադարձների համար և սարօրինակ ոչինչ չկար, որ հեհագա տարիներին կրկին հրադարակ հանվեցին նախկին առատելները:

Գորալուկան փուլում, երբ բուլացալ ազգային տարածների վրա մոսկովյան բելադրանքը, հայերն առաջիններից մեկը աւելումացան: Մակայն ոչ 88-ին, ոչ էլ նրան հաջողած տարիներին հայ հասարակության մեջ անկախության դասանքը չդարձալ առաջնային: Ազգային զարթոնքի ողջ ետանդը հիմնականում կենտրոնացվելով դարաբաղյան խնդրի և համայնավարական վարչաեղանակի դեմ դայաբի վրա, համաժողովրդական Եւրոպայում անկախության դասանքը դիտարկում էր սուկ որդես սակախական միջոց նեված հիմնահարցերի լուծման համար և դարգալույն մերթ ամրադնդուր ընձեռնված ինքնավարությունը ԽՍՀՄ Երչանակներում: Բաղափական այն ուժերը, որոնց համար անկախությունը գերխնդիր էր, փոքրաթիվ էին, գուրկ բավարար ազդեցությունից և նրանց այդուեւ էլ չհաջողվեց հասարակական կարծիքը բեհել իրենց կողմը: Մակայն հեհագայում իրադարձությունները զարգացան դարակալքի սցենարով և կայսրության անկախվող փլուզման մասավարությունն սխալեց անկախությունը դիտարկել այլընտրանք չունեցող ուղի, թեև ակնհայ էր, որ հայ իրականությունում անկախության գաղափարը մնում էր չհասունացած: Հեղափոխական ծեղաւարձին հասուկ զգացմունքայնության հեհի վրա ֆաղափակաւնայն անփորձ և գաղափարաղուս չձեւավորված համարությունն անկախությունը նույնացնում էր ազատության հետ: Վերջինս սակայն իր բնույթով տարբերվում էր անկախությունից, քանզի ազատությունը չի գերական բոլոր էակներին հասուկ բնական զգանք է, իսկ անկախությունն անձնից առաջ բանականության, գիտակցության ոլորտի երեւոյք: Անկախության դասանքը ի հայտ է գալիս բանական էակների մեջ, երբ նրանք դասասանվում են

վեր կանգնել օրյեկեփ զարգանումներից եւ ընթանալ սեփական ժաղգրավորված ճանադարեհով: Ժանի դեմ հասարակական գիտակցության մեջ ընթանում էին այդ հասկացությունների իմաստավորման և դրանց սահմանագանման գործընթացներ, ֆաղափական սրբաբաց իրադարձությունները հայ ժողովրդին կանգնեցրին կասարված փաստի անկախանալու աղբյւր: Ահա այս վիճակով 20-րդ դարի վերջին եւս մեկ անգամ բացվեց սեռ սուփը: Չի կարելի ասել, թե այս անգամ համաշխարհային կայսրությունը ավելի մեղմ էր, քան 1918 թ., սակայն այս անգամ աւելաւոր ժամանակ և հեհարավորություն գտալ դարգելու սեռ սուփի դարձնակությունը: Թերեւս բոլորից սրատուփ մեհ էին ստասում այդ դասին: Բացահայտվում էին մեկ համար անհնարակասագրական հարցերը (ուրեւ եհ մեհ, ինչ եհ մեղմից ներկայացնում և ինչի եհ

ԱՆԿԱՏԻՈՒԹՅՈՒՆ, ՈՐԻՆ ՏՐԿԱԾ ՉԷ ՀԱՆՈՒՆ ԻՆՉԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ընդունակ), թեև, անկեղծորեն ասած, մեր բերացումն էր, որ չունեինք այդ հարցերի ճեական դասասխանները:

Առաջին տղավորությունն աղեահարությունն էր, քանզի հայությունը թե դրական, թե բացասական կողմերից ներկայացնողները հայկական էրնոսումը համարում էին միասնական մի մարմին սեփական առանցքով և հեղինակավոր ինստիտուտով, որոնք իրականացնում են ազգի կառավարումը: Իրականում ֆաղափակաւն ֆարեգի վրա ուրայն տեղի արժանագան ժողովուրդը ներկայացած որդես անհասները և անցաս խմբակցությունների մի գունձը, այն դեվալ է անգամ համարություն անվանել: Չկար դասական հայրենիքի և ազգային նուասակների միասնական ըմբոնում, կրոնական դասանումների և լեզվի ընդհանրություն: Մակայն ամենագնդող ներագային և հասարակական հարաբերությունների անարդյունավեհ համակարգ էր: Մի ազգ, որը միջե այլի է ընկել վառ Եհսված և մեծ ներուժ ունեցող անհասակաւնություններով, իրականում չունի համասեղ գործունեության այնուիսի մեխանիզմներ, որոնք գոնե նվազագույն չափով դրավոյեհին հասարակության մղումները և ձգտումները: Բացահայտ դարձալ, որ հայ հասարակությունը և նրա օղակները ոչ միայն սոսիմի դեր չեն կատարում անհասական ջանքերը հասցնելու համախոսը ջանքերի աղյուսեփ, այլ, որհան էլ ցավալի է, իրեն գերեզման են դասում անհասների ջանքերի: Դրանով է բացասվում և մեծ կարողունակություն ունեցող տարբեր օտարվելը հայկական միջավայրից, և ղեկակաւն, ֆաղափական, հասարակական կառույցների աղբյուրցի սխալությունը, որոնք անհարակ են անգամ անհասների և կանաների հեհ համեմատ: Ուրից այլ բան չի մնում ներառել, որ ժամանակակից հայ էրնոսը կանգնել է ոչ թե ընդհանրությունների հիման վրա, այլ մյուս ազգերից տարբերվելու սկզբունքով: Ավելի դարգ ասած, հայն իրեն հայ է համարում ոչ թե իր էրնոսի մի առանցիկ (անկեղծորեն ասած, դեվալ է ասել, թե որն է այն) մաս լինելու դասանալով, այլ ըստ այն բանի, թե ինչով է տարբերվում դարսիկից, րդից, որուսից, ֆրանսիացուց:

Էրնոսի կառույցների անկասարությունը բնականաբար չէր կարող չանդարդանալ նրա արժեհային համակարգի և հավանական ձգտումների ձեւավորման վրա: Անկախացած հայերի ներկայացած ար-

ժեհները և ազգային նուասակները հեհու են ֆաղափակիր լինելուց: Անհասարկ նյութական արժեհները գերիշխում են հոգեւոր արժեհների վրա: Առաջին ողանում են ոչ թե մարդ, արարումը, բնության և միջավայրի հեհ ներդասակ զարգացումը, այլ վերջին հաւելով Լուրյամը նյութական արժեհները, որհան էլ դրանք ֆոդարկված լինեն ազգի և հայրենիքի հանդեպ սիրուկարգախոսումով: Անբախույց է ազգային եասախությունը և մեծամասությունը, ինչը գրգռում է ոչ միայն հայերի հեհ խնդիրներ ունեցող, այլ նաեւ չեղով ժողովուրդներին:

Բնականաբար այս բացահայտումները դասձան դարձան մեծ հիասթափություն քե՛ ներում, քե՛ դրսում: Հիասթափություն հեհեւանն արհամարհական և նվաստացուցիչ վերաբերմունք էր նախ ներագային հարաբերություններում, աղաւ նաեւ օտարների կողմից: Ուժերը իւխանություններ և

ֆաղափական կուսակցությունները, որոնց ձեռնում էին լուակները և որոնք դարսավոր էին կասեցնելի դեղմերի մեհն ընթացքը, ոչ միայն չիտրեցին ընդդիմանալ, այլ իրենց չկեռադասված ֆայերով և արարեհով էլ ավելի բարդացրին իրավիճակը: Տրամաբանորեն դա այդուեւ էլ ողիս լինեւ, քանի որ չէր տրվել կարեւորագույն հարցի հանում ինչի անկախություն, դասասխանը: Իսկ անկախության մեհակաւ կողմի չարչկումն ընդամենը ինքնախաբեություն է, որը միայն բարդացնում է իրավիճակը: Խոսելով անընդմեջ անկախության մասին, այլ եհ վեհկում նեղադարձացնում յուրջ Երնույրների վրա: Եզնաժամը, որի մեջ հայտնվել են մեր անվճարակաւնության դասանալով, ոչ միայն մարելու միտում չունի, այլ դարբերաբար ավելի ստատոակից բեհկումներ է ունեհում: Օրինակը սահմանադրության ընդունման կաղակցությամբ սկսված հերթական սագնաղն է, երբ իրակասար անդաստասակաւնությունը խուճաղի է մասնել բոլորին:

Պահը նույնքան բախտոու է, որհան 1918 թ. կամ 1991 թ. և, կարելի է ասել, ավելի ճակասագրական: Հարկավոր է կասարել վեհական ֆայըր: Երբ համոզված եհ, որ ճիշտ են կասարել բնարությունը նախադասվությունը տալով անկախությունը, աղաւ դեհ է գնալ այդ ճանադարեհով հասասուն ֆայերով: Անկախության ճանադարեհ անցնում է եհեփ փուլերով:

Առաջին հավասարակեռության ձեհք բերման փուլ: Դա կարելի է անվանել աղախման կամ վերականգնողական փուլ: Խոնիրը կայանում է նրանում, որ դեհ է սեղծել հակակեռոններ ներին և արսաին այն միտումներին, որոնք արհեսական են դարձնում ազգային զարգացումը և խանգարում են հասարակության ներում կեհոնաձիկ կառույցների ձեւավորմանը: Այս փուլում անհրաժեհ է հասակեցնել վսանգավոր զարգացումների Եարք և յուրաքանչյուրի համար ձեհնարկել անհրաժեհ միջոցառումներ հակակեռույում համար: Չափանեհներ, որոնցով կարելի է որոեւել զարգացումների վսանգավորությունը, անցանկալիությունը, կարող են լինել «ինքնուրույնություն» և «զարգացումը»: Այսինքն, որհանով են խանգարում այդ միտումները օղանեղմի կենտրոնացմանը, ինքնուրույնացմանը և բնական զարգացմանը: Ուրը, որը կիրականացվում այս փուլի միջոցառումները, կարելի է ձեւավորել հեհեւայլ

ճանադարեհով: Ազգային բնարախափի գիտակցումն աննեհաւաւում, բարոյական սկզբունքներին մեհաղեւ հավասարին և օտար ազդեցություններից հեհարավորին չափ անկախ հասվածի նախաձեռնությունը կազմվում էր դայանակաւնորեն ասած «Հեղինակությունների խոհուրդ», որ բնարում են ոչ թե ըստ ակաղեմիկոսական և այլ կարգի կոյումներին, այլ ներկայացրած ժաղգրեով: «Հեղինակությունների խոհուրդը» ֆնարելում և հասասում է վերջնական մեհակված միասնական ժաղգիր: Իւխանությունները, տալով նրան կարգափեհակ, միաժամանակ դարսավոր են սեղծել առավելագույն դայանմաներ խոհուրդի գործունեության համար առաջին հերթին նրա տրամադրության սակ դեհով գանգվածային լրասվական միջոցները: Այս ճանադարեհով հեհարավոր կլիեհի սեղծել միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեհ հասարակական գիտակցություն և ձեւավորել հասարակական-ֆաղափական հոդր ուժ: Անհրաժեհ է, որ այս փուլում իւխանություններ լինեն կենտրոնացված և ուղղահայաց կառուցվածով: Եղասակաւնարմար է նախագահական կառավարման վարչաեղանակը, այն դայանակով սակայն, որ «Հեղինակությունների խոհուրդը» գորու լինի ազդել կամ հակակեռուկ նախաղաղի կամայական գործողություններին:

Երկրորդ բնականությունը հասնելու փուլ: Այս փուլի հիմնական նուասակը ազգի լիարժեք դրսուրման դայանմաների սեղծումն է: Այսինքն, անհրաժեհ է հասնել նրան, երբ ազատեն կարսահայելն ազգ կոչվող օղանեղմի կամքը, ձգտումներ ու մղումներ և այլ օղանեղմը արնոյությունը և նրա առանձին մասնիկները հեհարավորություն սսանան գործել սեփական հայեցողությամբ: Սա, ֆաղափակաւնության լեզվով ասած, ժողովրդավարացման փուլն է: Ի տարբերություն նախորդի, այս փուլում արդյունավեհ դեհկաւարում կարող են իրականացնել միայն այն ինստիտուտները, որոնք իրենց կառուցվածով և մեխանիզմներով ժողովրդավարական են: Ընտրված լինելով հասարական բոլոր Եհսերից, նրանք դեհ է ներկայացնեն և դասեղանեն հասարական առանձին օղակների Եահերը և իրավունները: Հանդուրդաւնությունը դեհ է դատնա կանրի հիմնական նոր: Այս փուլում դեհ է ամրագրվեն հասարակական և ներագային նոր հարաբերությունները:

Վերջին զարգացման և առաջադիմության փուլ: Բնականոնացումից հետո, երբ դրսուրվում են ազգի բոլոր կարողությունները, հասակեցվում են նրա իրական մղումները և ձգտումները, ի հայտ է գալիս նուասակների և Եահերի սահմանման անհրաժեհությունը: Այնուհեհա դեհ է մեհակել նուասակների իրագործման սրտաեղիա ու սակեհիկ և Եահերի դասեղանման միջոցառումների համայնը: Սա իրական անկախության ձեհն է, որին հասնում են բացաղիկ ժողովուրդներ, ուրեւ միեւել վերջ հեհեւողական են իրենց ձգտումների մեջ և դասեղանում են ինքնուրույնությունը ազգամիջյան կուեհ մրցակցությունում: Կառավարումն այս փուլում թեև մնում է ժողովրդավարական, սակայն ձեհ է թրում որուակի ավտորիտար կուուկնա, քանի որ գոյություն ունի նախադի և ժաղգրե իրակաւնակներ, անհրաժեհություն: Հասարակական ֆաղափական ուժերը, որոնք այս փուլում վերջնական ձեւավորված են գալով իւխանության գոյու, միաժամանակ ժողովրդի օրհնություն են սսանում ինեղ առաջադրած ժաղգրեին:

Ահա այն սխեման, որով ժողովուրդները ընթանում են դեղի առաջընթաց և ժաղկում: Այն դեհուս մնում է միակը համաշխարհային դասմությունում: Երբ վերը նեված դրույրների բովանդակությունը և ձեհք բովում են ումանեղիկ և առատելանման, մեր մեղրը չէ:

Այս հարցի մասին մեր կարծիքը նույնն էր և մի քանի տարի առաջ, և հիմա: Պարզաղես Հայասանը և հայ ժողովուրդը վերջին այս մի քանի տարեւ ընթացում այնուիսի անկում են աղբել, որ կարծես գոյվել են անբնականաւնության անդուողը, և որ գոյական էլակեհից ասված անեն մի խոսք ընկաղվում է երեւային: Անբնականաւնության անդուողից դուր գայր երեփ չի եղել ֆաղափական ճեարաններին և հեհագոտողների խնդիրը համեմայն դեղուս համաշխարհային դրակեհի կայում չկան դեղմեր, երբ նրանք դեղաւնում առաջարկելին հաղի են Լեհրգիայի ֆանակ ավելացնելու, կարգ ու կանոն հաստակույ վերաբերյալ: Դա եղել է մնում է դեհական, վարչային տարեր և առաքելությունը: Եւ երբ մեհն չեհ կարողանում հասնել նրան, որ մեր օրհնությանը մեհանկված չիւովիկները կասարեն իրենց դարսերը, աղաւ անհրաժեհ է հեհն այլ ճեանկուուցից նայել անկախության խնդրին և հանձնելի դեղմերի հասանելին, արեհաի խիվելով, որը մեղմից չի դահանցի ոչ կամք, ոչ նուասակ, ոչ էլ ազգային գոյության իմաստավորում, ինչը, անկեղծորեն ասած, միխրարություն չէ իրեն կարգու ազգի համար:

ՎԱՅՆ ԳՈՐԿԱՅԱՆ, Բաղափական և միջազգային հեհագոտությունների կեհերուկ

Դրսանակար

Այն, ինչ տարիներ Եւրոպայում հասու չի եղել ֆիմային (արդյուն) կարողագրով իրականացնելու առաջադասողը: Ալիսիոյին, առաջու է եղել փում այն նյութը, որը ԼԵ անգամ երբաւացնում է «Յուրուս» դասնեհաւնաղը և լաղբային տղի մեհանաղը իմաստավորակերտը: Այս տարի մեջ աննագայուցը բնուկի սեղեհային ժաղգրեւ է որը մեհանակի ընթացում մեհակաւ և կեղմում է իր ողիսանիությունը և կարողանում քոյի գերմայն, որը մեհանքը բնուկի խոսան դասեղները որոսանաղը և հեհանակ է ինչուեւ նաեւ անոր սաղմուձ մեհ փուու կուուս: Անանք չաղանալ է ամիսը մեկ անգամ ակեղեղիւնով մեհակը բնուկի սեղեհային Եհրը, և արեհակաւնակում է, բոլը տալով խոսանքը բկարկված բոլոր անցանկալի ժաղգրեւներից: Էլուուրեւ

Օրես Պեկինի օղանավակայանում վարչեղ կասարեց Տուրքիան նեհագոյան բյուրոյի և Ուլլախոյնի «Ավիասարի» համաեղ ջանքերը արդուր ՏՈւ-204 ավիայաները: Անբաղես հաղորդելով իր համարակաւնախորդին ՏՈւ-154 միջ, այս օղանալով մի Եարք առավելություններ ունի վեհուկնիս նկասամար: Թեղելով 3, 4, 5 ու 6 հաղար կիլոմեհ, այն մախսում է երեւ անգամ ինչ փաղեղանքը, քան իր նախորդը: Օղալուների խցիկում մի քանի գուեղաղը դիտելիները փոխարինում են բաղմաղեղցուցի տարերին: Ինքնաթիռի էլեհուր, դիտանցիոն համակարգը դեհկաղաղում է լայնեի էլեկտրոնային հաւելի մեհանաղի կողմից: Այս նորամուծությունները ոչ միայն դուրացնում են բարդ մեհանաղի կասարումը, այլեւ նախորդի համեմատ ավելի մեծ հուսակություն հաղորդում ինչուեւ առանձին հանգույցներին: Այնուեւ էլ մեհանային արողությունը մեղրամ: Ըստ դասալիտուսի գանկուրյան, օղանավոր կարող է համարել կամ հարեհակաւն արտադրության, կամ հոյակաղոր անկախական «Ողա Ողա» ֆիմայի Եարմիւնով: Էլուուրեւ

Ըստնիան արդեն սկսել է իր զեհման ուժերի զեհանողը ԱՍՏՕ-ի յուղեղեհներին համադասախանեցնելու գործընթացը: Օրես այստեղ ցուց տրեփում Իտալիցի գեղան գերձամանաղաղը գեղմի արդեն ստացված առաջին խոսանակի ճեանակնին և հեհարվորաղանեղը: Ըստ նախնական դայանման փոխանության, Իտալիցի զեհարդուարեղական կոնցեղեղից էստեղաղի ակնաղաղները զեհանալում են 50 միլիարդ անեղիկան դոլար: Չինեղու անեղությունը էստեղաղի կողմնուրուկելը դեղի Իտալի բացասուրում է նրանով, որ երբա ժաղանակ մեհեղաղային այս սերույությունը «անվասանելի» հեղիեղկություն է վայելել միջազգային համարության մեջ և այդ իսկ դասանալով Եահերն ուղղակի խուսաղիկ են նրան գեղմ և զեհանաղոր փաճարեղաղ: Էլուուրեւ

Քաղաքական

Խորհրդային Միության
 փլուզմանը հաջորդած սարիներին ճեղք ունեցած և ճեղք ունեցող իրադարձությունները կարծես թե այլևս սահմանափակ չեն բողոք գրամանի կամ անակնկալի համար, սակայն այն, ինչ ճեղք է ունենում Ռուսաստանի և Ուկրաինայի միջև, հավանում է զերագանցելու ամենաուժեղ երեակայության սահմանները: Երբ Քելովեչյան քաղաքում երեք սլովակացի ժողովուրդների առաջնորդները գրչի մի հարվածով փանդեցին քաղաքապետի և նրա կողմից քաղաքացիները, ապա իրենց իսկ միջև թեմաների հետևողական սերմանումն այդ նույն առաջնորդների կողմից սկսում են սխուր սղծավանջ հիւսել:

Հենց մեկ Մազեդայի և Կենտրոնական ռադայի ղեկավարների լավագույն ավանդույթներով ճախագահ Կրավչուկը ոչ այնքան Ռուսաստանի ազդեցությունից ազատ ինքնիշխանության ամրադրմանն ուղղված է այլևս, որքան մուսուլման առժամացիկ ամեն գնով հակադրելու ցուցադրական և ուրիշներին զարմացնելու գործողություններ: Դիտարկելի կարծիքով, սոցիալիստական ինտեգրացիոնալիզմի նախկին նվիրյալ ավելի էա հոգ է ամուսն իր կոմունիստականացված դասակարգային շարժման ավերակները: Մասնագետները վարդապետ են ասել են, որ երբ անգամ իրքեմները մեծան Ուկրաինայում, ապա դրանք ռուսներն են թերեւս միայն մեծադի քարոզի համար, քանզի օգտագործման բոլոր բանալիները գտնվում են ռուսների ձեռքում: Բացի այդ, իրքեմների վրա ճեղքված միջուկային մարտավիթիկների գործունեության ժամկետները մոտ են իրենց ավարտին, իսկ Ուկրաինայի ամենամեծ ջանքերն ունենում իսկ դրանց փոխարինումը չի կարող իրականացնել ոչ ֆինանսական, ոչ էլ տեխնոլոգիական ճեղքված: Սակայն հակառակ այս ամենի, դասական Կիևը դարձրեցին Եվրոպայի «միջուկային մահալի» գործունը: Ռուսաստանի և ռուս ժողովրդի, այդ թվում նաև ուկրաինացիների անհատի համար խիստ վերականգնողական հեղուկ «անվանգուրյան երախիներ» դասակարգելով Արևմուտքից: Ուկրաինացի դիտարկներից մեկը դիտարկն ակադեմի, որ «սոցիալիստական այնուհետև է, թե ռուս-ուկրաինական դասերազմի հարցն արդեն լուծված է, և Կրավչուկը վերջին հնարավորություններն է օգտագործում իրեն ճակատագրով բաժին հասած երկիրը փրկելու համար:

Իսկապես, ռուս-ուկրաինական հարաբերությունների սոցիալիստիկ մասնազիչ է, սակայն երբ անգամ որեւէ ծրագիր նախադասարանվում է վերլուծություններին և մայրաքաղաքներին արշուկայի գոտեմարտի մեջ ներառելու ուղղությամբ, ապա անկասկած դա արվում է արեւմտյան մայրաքաղաքների գոտեմարտի արվարձաններից մեկում, քայքայ ոչ Մոսկվայում: Այսօր, ֆրանսիական «Լը Մոնդե» շաբաթաթերթը հեղինակավոր հանդես է գրել «Մազեդայի դր վուար» հավելվածի փետրվարյան համարում սնտագրես-դասմարան ժողովուրդի «Ռրան լիբանաններ» և հարավ-արևմտյան ռուսական կուլտուրան հաստատելու համար» ուժազրույթ ենթազետեմարտով:

ԱՇԽԱՐՀՆ, ԱՅՈՒ, ՇՈՒՌ Ե ԵԿԵԼ

Սլավոնները ժախիք են արում միմյանց դեմ

հողվածում հենց այնպես, ինչպիսիք գրում է. «Արեւմուտքի բոլոր ջանքերը բույլ չստան, որովհետև Հարավսլավիան ամբողջովին միտնվել է ռուսերի մեջ, ապառաջում անցան, նույնպես, ինչպես որ նա չի կարողանալու խանգարել նոր հակամարտություններին Ուկրաինայի և Ռուսաստանի միջև, Ուկրաինայի և Բալթիկայի համար»: Ի՞նչ է սա, սա հուճճ, թե նախասեված ծագրերի գիճիկ քացախայն: Չէ՛ որ դասերազմը ռուսների և ուկրաինացիների միջև կենտրոնական խրամասներ են օգտագործող շարժմանը երբ ոչ երբող, ապա անվազն յուրաքանչյուրը ընտանիքում, թե Ռուսաստանում, թե Ուկրաինայում: Թեև երբ հազվի անձեք, որ հողվածի հեղինակը ծավալում աշխատություններ ունի Մեծավոր Արևելի հակամարտությունների վերաբերյալ, ապա արտահայտված մեկի միտումն ավելի դարձ է դառնում:

Եվ իսկապես, երբ արարական ժողովուրդները կարող են նախանձելի հետևողականությամբ թեմաներ սարածել միմյանց միջև, դասերազմել և ավերակների կույտերի վերածել «վուսաստ ալ-արաբին» (արաբական հայրենիքը), ապա ինչո՞ւ նույնը չեն կարող անել սլավոնական ժողովուրդներն իրենց ընդհանուր «դերձակայի» հետ: Եւ որքան էլ որ այս միջը մեծելի, անգամ արատող թվա, ինչպես ասում են, փաստերը խոսում են: Միայն այդ Եվրոպայից դիտարկող դարձրեցին հասուն կերպարանը չը ժամանում է Կիև «Ռուսաստանի և Ուկրաինայի միջև փոխհարաբերություններում ճեղ գտած լարվածությունը բույլացնելու համար»: մի՞թե սա ցեղող չէ: Կամ երկու ժողովուրդների կրոնական դասակարգում:

մը, որին աշխուժորեն մասնակցեցին երկուսի հովվադասերը: Մրաուրը նույնիսկ արդեն արշուն է բախվել: Թեկուզ առայժմ Ռեմկովներից և ոչ խոր վերերից, սակայն հայտնի է, որ մեծ հրդեհներ կարող են փոքրիկ թունկումից ծագել: Եւ արյոք առյազա որքեզուրյան նախերգանքը չէ՞ն երգում «Մայակ» ռադիոկայանի կիևյան քաղաքիցները, երբ ի լուր ողջ Ռուսիայի հայտարարում են, թե «երբ մեծ Կիևյան Ռուսիան կին կերտում, առումը դեռ ծանրի վրա կին տարում» կամ «ուկրաինոսի Զարուկվան Զարուկայի քաղաքին է եղել» և մեմորիանակ քաղում այլ «անձեղ» դասագրիսական ճգարանների մասին:

Եւ արեւմտյան, եւ արեւելյան աղբյուրներն արդեն բազմիցս մտախոյր չի ընկալվում: Իզուր, որովհետև այդ փոքրիկ միավորի առկայությունն իսկ բավարար էր, որդեսի Թուրքիան ուղիներ որոնել այդ երջանում իր ներկայության մասին հիշեցնելու համար:

զուրյուն են հայտնել Արևմուտքում դասերազմական Կիևի ֆադակալարության վերաբերյալ: Ուկրաինայի իշխանությունները հնարավոր բոլոր միջոցներով ուժեղացնում են քաղաքական գործունը բերակղզում ընդդեմ «ռուսական սեղանաշիջմի»: Արյոք Կիևի կենտրոնում համաձայնաբեր դասերի հետեմում աշխատող անվանգուրյան մարմինները հազվադեպ էլ են, թե ինչ հետեմներ կարող է ունենալ այդ ֆադակալարությունը եւ որքան երկար կենի քաղաքների լուրջությունը Ուկրաինայի նկատմամբ, երբ նրանք երբեւէ չիբեն Արևմուտք: Առավել էս, որ նուրանկայ Ուկրաինայի առանձին ֆադակալար կազմակերպությունների և ղեկավար անձանց մոլեռատը ջանքերով Սեւծովյան հզոր նավատորմի կազմավորվում է և փաստերն կորցնել է մարտնականությունը: Իսկ դա նուրանկայում է, որ Ուկրաինայի և Ռուսաստանի հարավի ծովային սահմանները բաց են մնում, ընդ որում նախ և առաջ այն երկրի օսգնաձուլային ուժերի առջև, որը Երեկադես հարագուս է այդ նույն Արևմի քաղաքներին և հազվի թե հասցրել է լուծվի մոտացության մասին Բախիսարայի օսրգնանների զուլուրյունը կամ քաղաքական փակ ժուլի մասին հիւսուրյունը:

Հիրավի, Եվրասիան երկրորդ անգամ կար գերեզմանում, երբ լուրան, երբ ինչ արկածների է ներարկվում հազարավոր սլավոնների արյունը ողողված Սեւծովյան մարզիցը Արևի, որը ոչ միայն Ուկրաինայի, այլև սլավոնական ողջ աշխարհի դասերազմ է այդ երջանում քաղաքների նոր միավորման ճանադարին: Կարելի է միայն ենթադրել, որ զագագուրների օրինակը Մոլդովայում Կրավչուկի կողմից

լուր չի ընկալվում: Իզուր, որովհետև այդ փոքրիկ միավորի առկայությունն իսկ բավարար էր, որդեսի Թուրքիան ուղիներ որոնել այդ երջանում իր ներկայության մասին հիշեցնելու համար:

Անուրես, վաս չէ, որ դասերազմական Կիևը հայտարարություններ է անում Միջին Արևելքում և Կենտրոնական Ասիայում իր առանձին հասակ Եվրոպայի առկայության մասին, քայքայ չգիտես ինչու այդ Եվրոպայի դրեւորումը միջոց հակառուսական երանգ է կրում: Այդ նույն երանգը անկա է նաև Արևելաեվրոպական դասերազմական մեմորիան ուղղությամբ իրականացվող ֆայլերում, որ կրկին Հունգարիայի, Չեխիայի և Լեհաստանի հետ քաղաքացիությունների լեյսմոսիվն է ոչ թե համագործակցությունը հանում ինչ-որ բանի, այլ ընդդեմ ռուսական ծավալադասերազմական հնարավոր վերադարձի: Կարելի է, ինչպես, հասկանալ նախագահ Կրավչուկի ձգտումն առանցքային դեր խաղալու աներկիան սրտեզիական երանգներից մեկի Արևելաեվրոպական համադասերազմական կազմավորման գործում, ծառայության համար Եվրոպայի վարձատրության ակնկալիքով: Թեև հազվի թե Ռուսաստանին մեմորիանը դիմակայության հետեմները հնարավոր լինի փոխհասուցել ամերկյան թեկուզ և Եվրոպայի ընձաններով:

Ինչեւէ, նախկին ԽՍՀՄ նախկին նախագահի խոսքերով ասած, «դրոցես դասերազմ»: «Մուսկալների» արյունը բախելու առավել անհամբեր ջանադուրներն արդեն իսկ մասնակցում են վրաց-արխագական հակամարտությանը: Բայց յոթ հարյուրակի հատուկ կամավորների ներկայությունը վրացական դիրեկտում կարող է անձեղ զվարճանք թվալ, երբ իրականացվի ուկրաինական խաղադարձ ուժերն Արխագայում ճեղքաբախելու ծրագիրը: Ռուսն ու ուկրաինացին կհայտնվեն դեմ հանդիման խրամաների արքեր կործանում և այս դեղորմը իրադարձությունների զարգացումը կանխասեսելը ոչ այնքան դժվար է, որքան անգանկալի:

Հանում արդարության ոյեք է նեկ, որ Ռուսաստանն ու նրա առաջնորդները եւս առանձնադես այլի չեն ընկնում դիվանագիսական ճակատ ու ողջամարտությանը: Սակայն, հենց Մոսկվան է, որ դասերազմանասու է սլավոնական դերձակայի երբ ոչ դասերազման, ապա գոնե խաղաղ գոյակցության համար: Արարական նպարտադանությունը դարձ և ցավայի օրինակը ոյեք է որ անագանգ հեղեցի Կրեմլի դասերազմանասուների համար, քանզի «այդույնիսի բան դասերազմի կարող լինել» ավանդական փաստակը օրեցօր ավելի անհամոզվ է հնչում:

ՏՊՐԱՄԸ ՊՅՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
 Բաղադակալար և միջազգային հետազոտությունների կենտրոն

Խաղաղության

Խաղաղության խորհրդարանի ղեկավար Ռուսաստանի «բալկանացման» հնարավորության մասին

Ռուսաստանի խորհրդարանի ղեկավար Ռուսական Խաղաղությանը նախագահող Երևանի ղեկավար Կրավչուկը և Ռուսաստանի փլուզման կործանարար հետեմների մասին, ինչը ստատում է զանգվածային բնաջնջման զենքով լի Ռուսաստանի արքեր Երջանների միջև արյունալի հակամարտությունների ծագմամբ: Դա, գրել է նա ինքնուրույն օրը Ռուսաստանի ԳԽ «Ռուսիսկայա զալ» ամսագրում նրա դարակված հողվածում, հզոր Արեւմուտքին կսխիլի «Երևանգույն սաղա վարներ» ուղարկել Ռուսաստանի մասնակցած Ռուսաստանը և զարգացած երկրների հումային դասերազմի նրա կարգավիճակը հավերժացնելու համար: Այսուհուով, նախագահողացրել է Ռ. Խաղաղությանը, կիրառուվի «ռուսական հարցը» մեկընդմիջ լուծելու Արեւմուտքի դարավոր երազանքը: ԳԽ նախագահը գտնում է, որ Զարակված վիայում լուր փորձարկվել է այն սցենարը, որը զարգացած ռեյսուրյունները հետագայում մատիք են կիրառել Ռուսաստանում, Բելառուսում, Դազախաստանում, ինչպես նաև Կովկասում: Նրա կարծիքով, «Ռուսաստանի ռեյսականության փլուզումից» կարելի է խուսափել գործող սահմանադրության մեջ փոփոխություններ մտցնելու և դասերազմական դասերազմի կատարման մեխանիզմի մասին օրենք ընդունելու միջոցով:

Սեւծովյան նավատորմի կեսից ավելին ռուսական դրոշմով

Սեւծովյան նավատորմի մամուլի կենտրոնի սլավոնների համաձայն, մայիսի 27-ի դրությամբ Անդրեյելյան դրոշմ են դարձվել նավատորմի 165 օսգնաձուլների ու նավերի, ինչնակնանում օժտողիկ և մասնակարծան նավերի վրա: Ոչ դասերազմական սլավոնների համաձայն, դա կազմում է ամբողջ սեւծովյան նավատորմի կազմի կեսից ավելին:

Խվիվեց եւս մեկ ուղղաթիռ

Մայիսի 25-ի առախոյան Արխագայի Գուրիլյուչի Երջանում ընկած ուղղաթիռը մարդասիրական թեւ էր տեղափոխում Կարայաեւո Չերկասիայից Տոլվարչի ֆադալը, որն արդեն ավելի քան 9 ամիս Երջանակված է վրացական գործերով: Ինչպես ԻՊԻՆ հաղորդեցին Գուրուսայի իրազեկ աղբյուրները, ուղղաթիռը խվիվե է վրացիների կողմից, անձնակազմը զոհվել է Միքայել, ինչպես հայտարարեց Թիբիլիսիի ներքալվող Արխագայի կառավարության նախագահ Թամազ Լադարեիվիլին, ուղղաթիռի անկման ժամանակ ճեղք է ունեցել հզոր դասերազմ, ինչը հիմ է սալիս ներքալել, որ ուղղաթիռը թեմակված էր դասերազմի նյութերով:

Իրադարձություններ

Աշխարհի մամուլի դասերազմը հարուս և ուժազրույթ է Այն միտումնային ժամանակ հետաքրքիր է և իր մեջ քաղում զարգանքներ է դասերազմում: Կազմելով մարդկության դասերազմական առանձին հասուն էլը, մամուլը միաժամանակ դարձել է այդ դասերազմական արձանագրողն ու սերունդներին լուր սլողը: Մամուլը իրադարձում համարվում է դասերազմական ու կյանքի հարազատ: Ձեռ ինչույնիսի արձանագրված սերունդներ կան մամուլի առաջնորդում, կիմանում, թերթելով Գիւնեի սերունդների գրի կցերը: Մի դաս կանգ անելով «Ձերքեր» քաղաքի վրա, մեկ համար կհայտնազորեն անձնա... անձնա... անձնա:

Ամենաինքն թերթերը

Պատկանելի է Լեւոնյան Գեորգիայի Քյոթի ֆադալում 1470 թվականին հրատարակված նորությունների բրուշուրի օրինակը: Աշխարհում այժմ գոյություն ունեցող ամենաինքն թերթը համարվում է Եվրոպական դասերազմական ամսագիրը «Փոսթ օֆս ինդիկես ինդիկես», որը ինքնաբերական է 1645 թվականին Այն հրատարակվում է Թագավորական Եվրոպական գի

Թերթեր, թերթեր, թերթեր...

- Տեղեկությունների ակադեմիայի կողմից:
- Գոյություն ունեցող ամենաինքն կոմերցիոն թերթը «Չարիտա Դազալա» է, որը հրատարակվում է Դոլանդիայի Զարեմ ֆադալում: Նրա առաջին համարը լուր է տեսել 1656 թվականի հունվարի 8-ին Պատկանելի է առաջին թողարկման օրինակը:
- Ամենամեծ թերթը**
 Երբեւէ օգտագործված թերթի էջի ամենամեծ չափը եղել է 130:89 սմ «Կոնսեկյուցն»-ում, որը 1859 թվականի հուլիսի 4-ին լուր է ընձայել Չորք Որբերսը Այս Յորի նախնից Լյու Յորի սիրի ֆադալում: Անվանական օրվան նվիրված տնակապարտության ամբողջ:
- Ամենամանր թերթը**
 Ամենամանր ֆառ ունեցող թերթը եղել է «Լյու Յոր քաղաքի» 1985 թվականի հոկտեմբերի 17-ի համարը, որը կազմել է 3 կգ 40 գրամ: Այն կազմված էր 15 քաղաքներից, ուներ 946 էջ ներառյալ 1200000

ընկալման դասերազմությունների քաղաք - Բոլրոն կլնիկնց նյութ» թերթում 1926 թվականի փետրվարի 4-ից մինչև իր մահը 1985 թվականի հոկտեմբերի 26-ը:

- Ամենավոք թերթը**
 Ամենավոք չափ ունեցող թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը ֆադալի «Դելի Բաներ» թերթն է: Նրա զիներ 25 ցեմ է մեկ ամսվա համար: Պատկանելի են թերթի 1876 թվականի փետրվարի 1-ի և 2-ի համարները:
- Ամենամեծ թերթը**
 Եթե միայն ընդհանուր ընդհանուր թերթի չափերն են 7.6:9.5 սմ Դա Այն Օրեզոն նախնից Որեզոնեթը

«Աճխարհը եւ մենք» փառասունի հերթական բացումը

Այսօր «Արամ Խաչատրյան» ֆիլմառնմանի տրամադ սկսվում է սինթոնիկ երաժշտության ամստային երկուրդ փառասունը: Այս անգամ այն նվիրված է Արամ Խաչատրյանի ծննդյան 90 ամյակին, որն էլ դայանափորել է փառասունի գեղարվեստական ողջ ծրագրի ուղղվածությունը: Մինչև նույնիսկ ՌԻ տնական եզրափակիչ համերգը բոլոր օրերին նկատելի է մեկական սեղծագործություն խաչատրյանական կենսատող երաժշտությունից: Մեկ ամսից ավելի տող այս երաժշտական խմբի մասնակցությունն են բերելու ախտահարայ եւ օտար նվագախմբեր աշխարհի շարքեր ելքերից Չորս Փեղիվանյանը եւ Լեւոն Գրիգորյանը ԱՄՆ-ից, Նոտայր Արմանը Կանադայից, Նիկոս Յուկոբը Հունաստանից եւ այլն: Համոզե՛ք են զայն անվանի եւ սակավին երիտասարդ Եւրոպիկոս կասարտներ՝ բալետախմբեր Արեւա Արսեսիանը եւ Ֆելիս Միսոնյանը, հունական կիթառահար Հակոբ Գոլանյանը, գոթախմբեր Մուրեն Եսայանցը, Դավիթ Մովսիսյանն ու Մովսես Միսոնյանը, երգչուհիներ Արթուր Արսեսյանը եւ Նուրիցը: Հիմնականում երգելու են Խաչատրյանի գործերը, բայց ընդգրկված են նաեւ ուրիշ նույն կարգի ստեղծագործություններ: Այս ամսից հանդես եկող «Արամ Խաչատրյան» փառասունի առանձնահատկություններից մեկն էլ այն է,

որ բացի սինթոնիկ համերգներից կազմակերպվելու են նաեւ կամերային երաժշտության համերգներ Կոմիտասի անվան լարային ֆառայակի, Արամ Խաչատրյանի անվան լարային նվագախմբերի խմբի, ՀՖՆ-ի եւ ԵՄՆ-ի մեմբերաների եւ այլ խմբերի մասնակցությամբ: Մեկ օր էլ երաժշտաները կարող են ունկնդրել դաշնամուրային երաժշտության համերգ Անահիտ Ներսիսյանի կասարմամբ: Ինչպես տեսնում ենք, ծրագիրը խոստանում է լինել բազմազան եւ հագեցած:

Այս արվա երաժշտական փառասունի կազմակերպիչները Հայաստանի ազգային ֆիլմայարանի հեռ համաձայն անցկացնում են մեկ այլ յուրահատկ կինոփառասուն «Արամ Խաչատրյանը ֆիլմերում» խորագրով:

«Կազմակերպիչ «Մուսկվա» կինոբարձրում կարելի է դիտել կինոնկարներ Արամ Խաչատրյանի մասին եւ նրա երաժշտության «մասնակցությամբ»: Դրանց շարքում կլինեն Համո Բեկնազարյանի «Պեղոն», Ն. Դասալի «Այգին», Մ. Ռոմմի «Գաղսնի հանձնարարությունը», Սերգեյ Յուսկեվիչի «Օրելոն», Վ. Կերենցովի եւ Յուրի Գրիգորովիչի «Մոլարակ» ֆիլմերը եւ այլն:

Համերգները կայանալու են օրումը, ժամը 17.00-ին: Այսօրվա համերգային ծրագիրը սկսվելու է Գեորգ Արմենյանի «Հանդիսավոր կոչնակներով» նվիրված Արամ Խաչատրյանի 90-ամյա հոբելյանին: Հնչելու են բացառապես նրա սեղծագործություններից՝ «Կալենիայի այրին» սյուիտը Լուդվիգ Վեբերի համանուն կասակերգության համար գրված երաժշտությունից, դաշնամուրի եւ նվագախմբի համար կոմպոզիցիոն թիվ 3 սինթոնիկան Գլյուկոմեր Լորիս Եզնավորյանի:

Հայաստանի Հանրապետություն

«ՀԱՆՔԱՎԱՆ» բաժնետիրական ընկերությունը հրապարակում է ընկերության հանգստանալ գանկացողներին հունիսի 1-ից հրավիրում է իր «Երկարան» ընթացակարգի մասնակցությանը:

Չորս ամսադրության շաբաթը մեկ եւ երկու սեղծագործող համարներ, որակյալ ստեղծող (օրական յոթ անգամ) եւ, իհարկե, գերազանց ստասարկում: Մեկ օրվա արժեքն է 2 հազար օտարի, ուղեգրի նվազագույն ժամկետը 3 օր: Վճարումը կանխիկ կամ փոխանցումով:

Կողմնակալ հայտի դեմում աղախովում է փոխադրամիջոց երեսանից Հանրապետության, որի արժեքը չի մեծում ուղեգրի գին մեջ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել:
25 04 38, 27 16 75, 28 14 67, 55 13 98

Մոսսարում եւ Սերբերնիցայում կոիվները Եւրոնակվում են

Մոսսարում իսկամների եւ խորվաթների միջեւ, իսկ Սերբերնիցայում իսկամների ու սերբերի միջեւ երեկ Եւրոնակվեցին բախումները, հակառակ Ստոյեներեզի բոլոր ջանքերին, որ ձգտում է իսկամներին ընդունելի դարձնել Բոսնիայում «անվասագործական գոտիների» միջազգային ծրագիրը:

Ռուսաստանը կստանա առաջին 1.8 միլիարդը

Մ. Սահանգների Կոնգրեսի համադասախան երախտանձնաժողովը հաստատեց Ռուսաստանին 1.8 միլիարդ դոլար աղու Բլիբրոնի առաջարկը, որից 500 միլիոնը կստի դաշնությունում սեփականացնողում անցկացնելու ֆոնդին:

Ելցիների սահմանադրության նախագիծը որդեգրվեց

Ռուսաստանի հանրապետությունների մարզերի ղեկավարների ժողովը որդեգրեց Ելցիների սահմանադրության նախագիծը, մինչ Գերագույն խորհրդի նախագահը Եւրոնակվեց ոյնդել իր ծրագիրը խորհրդարանում սեղծել սահմանադրության սեփական շարքերակ:

Գվաթենալայի նախագահի որոշումը աղորիին

Գերագույն դատարանն աղորիին հոյակեց խորհրդարանն ու սահմանադրությունը լուծարելու եւ երկիրը հրամանագրեով կասակարելու մասին նախագահ Սերրանոյի առած վերջին որոշումները: Վերջինս սակայն մտախի չէ հասկնալու դատարանի որոշումն հեռուսիկանությունը փակեց Գվաթենալայի գլխավոր բոլոր քերքերը, զրահնություն շակ առնվեցին հեռուստատեսությունն ու օաղիոն:

Հանցագործությունները Եւրոնակվում են

Երեւոյանցների արդարադատության նախարարության եւ ՄԱԿ-ին աղորներ հանցագործությունների ինստիտուտի անցկացրած հեռագոտության համաձայն, Եւրոնական հանցագործությունների ամենաբարձր մակարդակ ունեցող Եւրոնակները մեկն է Եւրոնակայում 1000 քնակի հազարով 2-3 անգամ ավելի Եւրոնակ հանցագործություն է կասարկում, Եւրոնակ ֆինանցիայում: Բնակարանային զողությունների գծով իսկամն հարաբերակցությունները կազմում է 1:1 դիմաց 9: Այդ ցուցանիշներով Եւրոնական գերազանցում է նաեւ մյուս եվրոպական երկրներին: Սճար

Ձեզ համար ֆերմերներ

Առաջարկում ենք էլեկտրական մինի-աղացներ Երեւանի դաշնակներից: Այս Եւրոնակվա ընթացում գները Եւրոնակվել են:

52 02 30
52-32-18

Հայաստանի Հանրապետություն

Վաճառվում են 2 եւ 3 սեղծակաճող քնակարաններ Մեծնակվայում (Մուսկվայից 9 կմ հեռու), նոր Եւրոնակվում:

Հեռախոսներ
(095) 2974388, 2973111

Անճար գոյի եւ արժեքների հայկական բուրսա:
Հեռախոսներ
25.27.89 25.46.67

WORLD TRAVEL

ԵՐԵՎԱՆ ՍՈՖԻԱ

«ԼԵՎՈՆ ԹՐԱՎԵԼ»
գործակալությունը երկուսարքի, մայիսի 31-ին

կազմակերպում է մարդասար ուղիղ չվերք երեւան-Սոֆիա երթուղով: Կազմակերպվում է նաեւ բեռների չիոխարում:

«ԿԱՊՐՈԼԻՏ» ֆիրման եւ «ԲԻՈԿՈՆՎԵՐՍԻԱ» աղողիացիան

Ջրվեժ ավանի դաշնակից վաճառում են կենսահումուս: Սեծածախ գնորդների համար սահմանված է 20 տկոս զեղչ:

Վճարը ցանկացած չիոխով
Հեռախոսներ՝ 27-81-91, 58-04-26, 58-54-27, 56-83-31:

KILIKIA TOUR

Դուք ուզում եք այցելել Գերմանիա՞: «ԿԻԼԻԿԻԱ-ՏՈՒՐ» ընկերությունը շախի է այդ հնարավորությունը: Ընդամենը 250 \$ եւ 50000 ռուբլով, կոյասրասվեն Չեր ելքի փաստաթղթերը, մինչեւ 16 արեկան երեխաների համար անվճար:

ԴԻՍԵՔ ՍԵՁ ԵՎ ՍԵԿ ԱՍՍԻՑ ԴՈՒՔ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ ԵՔ:

Մայր-Նովայի ողղ. «Անի» իյուրաճոց, 7րդ հարկ, 730 սեղծակ հեռ. 58-11-10, 59-43-70

ՈՒՅՈՒՏ

«Ույուս» տուրիստական ֆիրման հրավիրում է Ամառային հանգիստը լավագույն ձեւով անցկացնել ցանկացողներին առաջարկում է հեռեյալ երթուղիները.

1. Բուլղարիա (Մոնենյի քերեզ), (Չուրիսի րեւակի): Օուլափնյա հարձարակեց իյուրաճոցներ, բուլղարական ազգային խոհանոց եւ իհարկե համաճարահային հոյակ ունեցող լողափներ: 14-օրյա երթուղին իրականացվում է իննսարիայի ց չվերքով երեխաներին զեղչ գներով:

2. Սոչի (Չուրեզի անվ. աղողաբան): Օուլափին, մեծարեւաղարձուկ ան փարթած բուսակարտությամբ դասված երղարնում գեղով աղողաբանում որ է կզեքեք լիարժեք հանգստի բոլոր ոյայմանները: Այդ քվում քճեկական բարձրակ սոյասարկում:

Ուղերը 12 օր, երեխաներին չղչ գներով:

Հանգստի լավագույն ոյայմանները Գերմանիայի հրաշխարում է Ինչպե՛ս նաեւ քիզնես տուր հեռեյալ եւ օուղիները.

1. Երեւան-Սոչի-Խարքին (Չիմասա՞՛՛ 8 օր)
2. Երեւան-Մուսկվա-Չոնկոնգ (6 օր)
3. Երեւան-Մուսկվա-Դելի (Հեղկաստան 6 օր)
4. Երեւան-Մուսկվա-Չո Շի Սին (Վիեքնամ 8 օր)

Դիմե՛ք մեզ եւ հարողությունը կողեկցի չեզ:

«Ույուս» տուրիստական ֆիրմայի հասցեն.

Հ. Հակոբյան 2 (Մեղրեկյան ինստիտուտի դիմաց)
Հեռ. 27 24 50, 27 20 07

Հիմնաղի եւ հրասարակիչ «Ազգ» քերքի հիմնաղի խորհուրդ

Գլխավոր խմբաղի
ՅՄԿՐՈՒՄ ԱՆԵՏԻՔԵԼՆ / հեռ. 521635

Խմբաղի
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԼՆ / 1581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳՍԻ ՍԱՐԳՍԵԼՆ / 562863

Apple Macintosh*
հանկարգազեք Եւրոնակումը
«Ազգ» քերքի

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Քերքի մեկուրումն եւ սեղծակներին հեղիակը ԳԼԻՔԱ ԴԱՄԱՐՅԱՆ